

GERONTOLOŠKO IZRAZJE

EPIDEMIJA IN DOLGOTRAJNA OSKRBA

angleško: *Epidemic and long-term care*

Epidemija je hitro širjenje nalezljive bolezni med ljudmi v določeni ustanovi, kraju, državi ali na vsem svetu – v tem primeru govorimo o pandemiji. V prehodnih obdobjih leta se običajno pojavi epidemija gripe, v letošnji pomladi smo doživeli pandemijo nove viroze Covid-19. V preteklosti so bile epidemije ena od najhujših groženj za življenje ljudi, danes so nekatere od teh bolezni povsem izkoreninjene, druge preprečuje cepljenje. Epidemičnemu širjenju nalezljive bolezni so ljudje tem bolj izpostavljeni, čim tesneje živijo drug ob drugem – v mestih in gosto naseljenih krajih, zlasti pa v ustanovah.

Ob pandemiji Covid-19 so bili najranjivejši naši domovi za stare ljudi. Vzroki za to so zlasti: ustanova z velikim številom ljudi, bivalna gostota in medsebojna odvisnost, skupno bivanje oskrbovancev v dvo- ali večposteljnih sobah, skupna uporaba sanitarij, starostna krhkost in predhodne kronične bolezni, popolna odvisnost stanovalcev pri opravljanju osnovnih vsakdanjih opravil od storitev zaposlenih, izpostavljenost zaposlenih okužbi z isto boleznijo, strah in osamljenost oskrbovancev ob nujni zaprtosti ustanove za obiske svojcev in prostovoljcev, kar zmanjša njihovo odpornost in voljo za lastno zaščito pred boleznijo ali za okrevanje v bolezni. Ko se v klasičnem

domu za stare ljudi pojavi in širi epidemija, je skrajno oteženo njegovo varno delovanje, usodno so ogrožena življenja oskrbovancev in zaposlenih.

Epidemija kaže, da so neustrezni veliki domovi, ki delujejo po industrijskem konceptu pokrajinske oskrbe. Ti domovi so razvojna stopnja dolgotrajne oskrbe v 20. stoletju, ki je bila presežena s konceptom majhnih krajevnih oskrbovalnih enot po vzoru družinske oskrbe. Več kakor četrto stoletje je znano pravilo, da je v krajevni skupnosti, kjer je potreben vrtec, še potrebnejši dom za stare ljudi kot oskrbovalno središče v povezavi z vrsto sodobnih alternativnih programov za dolgotrajno oskrbo. V takšni sodobni organiziranosti oskrbe v primeru epidemije oskrbovanci in oskrbovalci niso bistveno bolj ogroženi za obolevanje kakor stari ljudje, ki so v oskrbi v domačem družinskem okolju.

Za ljudi z duševnimi in telesnimi močnjami je Slovenija skupaj z evropskimi sosedi naredila prehod iz množičnih zavodov v stanovanjske skupine že pred desetletji, medtem ko je pri dolgotrajni oskrbi starejših ljudi povsem zaostala v pretekli paradigmi množičnih institucij. Sedanja pandemija je pri odločevalcih in v občilih sprožila zavedanje o nujnosti investiranja naše države v dolgotrajno oskrbo. Pri tem je tudi zaradi varnosti ob epidemijah nujno spreminjati sedanje domove v sodobno deinstitucionalizirano obliko krajevnih oskrbovalnih programov in ustanov.

J. Ramovš